

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU

SUMMARIA SOCIALIA

Välisajakirjades ilmunud sotsioloogia-, majandus- ja poliitikaalaste kirjutiste tutvustusi

2010 : 5

<http://www.nlib.ee/summaria-socialia/>

E-post: Mai.Voormann@nlib.ee

SISUKORD

VALIK ÜLEVAATEID VÄLISAJAKIRJANDUSES ILMUNUD ARTIKLITEST

EESTI AJALOOLASTE PÕLVKONDLIKUD ERINEVUSED:

Wulf, Meike ; Grönholm, Pertti. *Generating meaning across generations: the role of historians in the codification of history in soviet and post-soviet Estonia*.....3

RAHVUSLUSEST DEMOKRAATIA TEENISTUSES EESTIS JA UKRAINAS:

Surzhko-Harned, Lena. *Liberal nationalism, nationalist liberalization, and democracy: the cases of post-soviet Estonia and Ukraine*.....4

SUBJEKTIIVSED ARVAMUSED SOTSIAALSEST KIHISTUMISEST EESTIS:

Хелемяэ, Елена ; Везрманн, Рейн. *Восприятие социальной стратификации в Эстонии*.....5

VALIK ARTIKLEID VÄLISAJAKIRJANDUSEST

<i>EUROOPA LIIT</i>	7
<i>POLIITILISED PROTSESSID</i>	8
<i>KODANIKUÜHISKOND</i>	11
<i>MAAILMAPOLIITIKA</i>	12
<i>VENEMAA</i>	13
<i>AJAKIRJANDUS</i>	14
<i>HARIDUSPOLIITIKA</i>	15
<i>KESKKONNAPOLIITIKA</i>	15

<i>MAJANDUSPOLIITIKA</i>	15
<i>TÖÖPOLIITIKA</i>	17
<i>SOTSIAALPOLIITIKA</i>	18
<i>SOTSIAALNE KAPITAL</i>	18
<i>SOTSIAALNE EBAVÕRDSUS</i>	19
<i>MÄNGURLUS</i>	19
<i>RAHVUSPOLIITIKA</i>	20
<i>SOO-UURINGUD</i>	21

EESTI AJALOOLASTE PÕLVKONDLIKUD ERINEVUSED

Wulf, Meike ; Grönholm, Pertti. *Generating meaning across generations: the role of historians in the codification of history in soviet and post-soviet Estonia // Journal of Baltic Studies. Vol. 41 (2010), no. 3, p. 351-382.*

Artikkel käsitleb ametlikku ajalooteadust Eestis nõukogude ajajärgul ja taasiseseisvumisejärgsel ajal, põhitähelepanuga ajaloolastele, nende arusaamisele endist kui ajaloolise mälu kodifitseerijatest ja vahendajatest.

Probleeme analüüsitakse põlvkondade grüüidentiteedi aspektist, mis autorite arvates kujundavad ajaloolaste isiklikke ja erialaseid valikuid. Iseloomustatakse 1940ndate lõpu ja 1950ndate alguse ning 1991. aasta järgset ajaloolaste põlvkonda. Esimesena nimetatud ajavahemiku puhul tuuakse välja kaks eriomeliseid grüü: (1) esimesed Eesti oma ajaloolased (alusepanijad), kes olid sündinud aastail 1890–1910 ning saanud hariduse kas Tsaari-Venemaal ja/või sõdadevahelises Eestis; (2) nõukogude ekspersed ehk *jeestlased*, kes sündisid 1900ndatel kuni 1920ndate algul, said hariduse Nõukogude Liidus ja tulid hiljem Eestisse; (3) vana kaardiväe bolševikud, kes olid alusepanijatest kümme aastat nooremad. Nad toetasid kommunistlikku põrandaalust liikumist ning nende vaated sarnanesid nõukogude ekspertidele.

Pärast 1991. aastat võib Eesti ajaloolaste seas välja tuua neli põlvkondlikku identiteeti: (1) sõjaaegne põlvkond, kes sündis ja kasvas üles 1920ndatel ja 1930ndatel aastatel ning sai hariduse kas Eesti Vabariigis või Nõukogude Eestis; (2) sõjajärgsed lapsed, kes sündisid 1930ndate lõpu ja 1950ndate aastate vahel ning said hariduse Nõukogude Eestis; (3) üleminekuaja põlvkond, kes sündis 1950ndate lõpus kuni 1960ndate alguses, omandas hariduse ja alustas ka tööd Nõukogude Eestis, kuid kelle kujunemist mõjutasid ühiskonna siirdeaastad, aga samuti Afganistani sõda ja 1970ndate lõpu sovetiseerimispoliitika; (4) vaba Eesti lapsed, kes on sündinud aastail 1960–1970 ning kelle ajaloolaseks kujunemine toimus taasiseseisvunud Eestis. Artikkel koondab tähelepanu vanematele põlvkondadele. Tuuakse välja neli strateegiat, mille Nõukogude Eesti ajaloolased on omaks võtnud: konformism, oportunist, tagasitõmbumine ja passiivne vastupanu.

Järgmise sammuna paigutatakse mainitud strateegiad (koos vastava taktika ja vahenditega) nõukogude ajaloolaste eri põlvkondade konteksti ning lõpuks seostatakse nõukogude ajaloolaste personaalsed strateegiad 1991. aasta järgsete põlvkondlike identiteetidega.

Tuues välja põlvkondliku ahela alusepanijatest kuni vabaduse lasteni, märkasid autorid nii järjepidevust, eraldumist kui ka liitude moodustumist. Iga ajaloolane pidi ise otsustama, kuidas ta tuleb toime institutsionaalsete suuniste ja ideoloogilise survega. Iga strateegia efektiivsus sõltus aga suuresti poliitilistest vooludest ja teadlase sotsiaalsest staatusest. Nõukogude ajaloolasi iseloomustas põhiliselt konformism. Avalikku vastupanu esines harva, pigem oldi vastu varjatult või eelistati eskapismi.

Autorite arvates ei iseloomustanud märgitud strateegiad mitte ainult vanemaid põlvkondlikke grüü, vaid kanti üle ka järgmistele ajaloolaste põlvkondadele, eelkõige sõjajärgsetele ja üleminekuaja ajaloolastele. 1980ndate lõpus kirjutasid ajalootudengid uut moodi ajalugu ning kerkisid esile uued varjatud vastupanu vormid, näiteks osalemine muinsuskaitse liikumises.

Kokkuvõttes moodustasid eesti ajaloolased 1991. aastaks mitmekesise ja lõhenenud

jagatud professionaalide grupi, mida iseloomustas indiviidide- ja gruppidevaheline usaldamatus.

RAHVUSLUSEST DEMOKRAATIA TEENISTUSES EESTIS JA UKRAINAS

Surzhko-Harned, Lena. Liberal nationalism, nationalist liberalization, and democracy: the cases of post-Soviet Estonia and Ukraine // Nationalities Papers. Vol. 38 (2010), no. 5, p. 623-646.

Suurem osa teaduskirjandusest vaatlleb rahvuslust kahjulikuna üleminekul demokraatiale. Samas on ka seisukohti (Juan Linz ja Alfred Stepan), et rahvuslus võib demokratiseerumisele kaasa aidata ja tukkuvat ühiskonda ergutada. Ometi ei anna Linz ja Stepan vihjeid selle stsenaariumi ellurakendumise tingimuste kohta.

Autor püüab artiklis vastust leida kahele küsimusele: (1) kas rahvuslus võib demokratiseerumisprotsessis mängida positiivset rolli?; kui jah, siis (2) missugustel tingimustel on see võimalik? Konkreetsed näited on Eesti ja Ukraina.

Uurimise teoreetiline lähtealus on David Milleri ja ja Yael Tamiri liberaalse rahvusluse kontseptsioon. Tamiri järgi on liberaalne rahvuslus segu liberaalsetest ja rahvuslikest väärtustest, millele ei ole omased siiani rahvuslusele omistatud väärtused, nagu paternalism ja determinism. Tamir väidab, et rahvusliku identiteedi ja rahvusluse kujunemisel on määrav vaba tahe. Individualismi soodustamisel ja arendamisel on tähtis koht kogukonnal ja kogukondlikel väärtustel ja vastupidi.

Milleri järgi saab rahvuslus eksisteerida koos liberaalse demokraatiaga ja isegi soodustada demokraatiat kogukonna-siseste arutelude ergutamise kaudu. Seega on Miller ja Tamir ühel meelel selles, et rahvuslus soodustab kommunikatsiooni riigi territoriaalselt piiratud kogukonnas.

Linz ja Stepan lähtuvad sellest seisukohast ning on välja töötanud tüpoloogiat, mis määratleb suhted riigi, rahvuste ja demokratiseerumise vahel.

Autor püstitab eesmärkidest lähtuvalt järgmised hüpoteesid. Rahvuslus võib olla demokratiseerumisele kasulik, kui (1) sotsiaalsed grupid kasutavad üleskutset rahvuslikule ohkusele ja identiteedile kui mobiliseerivat vahendit esimeste demokraatlike valimiste eel ja ajal; (2) poliitilised parteid kasutavad üleskutset rahvuslikule ohkusele ja identiteedile kui vahendit esimeste demokraatlike valimiste eel ja ajal. Rahvuslusele vajalikud tingimused on kasulikud demokratiseerumisele, kui (3) rahvuste vahel puuduvad territoriaalsed vaidlused ja rahvas ei toeta lahkulöömist; (4) teised rahvused on valmis saama uue demokraatia aktiivseteks kodanikeks.

Linzi ja Stepani seisukohtade järgi toimub rahulik üleminek vaid nendes ühiskondades, kus rahvusvähemused ei ärka ega püüdle rahvusliku konsolideerumise poole. Sel juhul puudub neil lahkulöömise soov ja nad on valmis osalema riigi tegevustes, taotledes kodakondsust. Lähtudes Eesti ja Ukraina kogemustest, teeb autor järelduse, et rahvuslus aitab demokratiseerumisele kaasa juhul, kui rahvusvähemused ei püüdle lahkulöömisele ja on valmis osalema uues demokraatlikus riigis. Mõlemas riigis aitas rahvuslus mobiliseerida rahvast taasiseseisvumiseks ning demokraatliku riigi moodustamiseks, kuigi erinevalt Linzi ja Stepani seisukohast ei jäänud rahvusvähemused passiivseks, vaid identifitseerusid asukohamaa ja selle institutsioonidega.

SUBJEKTIIVSED ARVAMUSED SOTSIAALSEST KIHISTUMISEST EESTIS

Хелемяэ, Елена ; Везрманн, Рейн. Восприятие социальной стратификации в Эстонии // Социологические Исследования. 2010, но. 7, с. 38-48.

Artiklis püütakse vastata küsimusele, kuidas eestlased ja mitte-eestlased tajuvad siinse ühiskonna sotsiaalset kihistumist, allikas on 2005. aasta uuring „Sotsiaalne õiglus Eestis: uus põlvkond – uued arusaamad”.

Tulemused näitavad, et 68% nii eestlastest kui ka venelastest pidas Eesti ühiskonda elitaarseks. Üsna sarnased olid nende rahvusgruppide arusaamad ka ideaalsest ühiskonnast – $\frac{3}{4}$ arvas, et ühiskond peaks olema egalitaarne, elitaarset mudelit toetas vaid 7% eestlastest ja 8% venelastest.

Eri rahvusgruppides on peaaegu võrdne nende inimeste osakaal, kes suhtuvad ühiskonna praegusesse struktuuri kriitiliselt (Eesti ühiskond on elitaarne, aga peaks olema egalitaarne) – eestlaste seas 51%, venelaste seas 48%. Arvamused ühiskonna kihistumisele lahknevad vastavalt inimese subjektiivsele sotsiaalsele staatusele, samuti vastavalt sellele, millisena nähakse siirdeperioodi mõju endale isiklikult – ebaedukate seas on võrreldes edukatega rohkem neid, kes näevad Eesti ühiskonda elitaarsena, kusjuures eestlaste ja venelaste vahel puuduvad olulised erinevused. See järeldus peab paika isegi juhul, kui võtta arvesse sotsiaal-majandusliku olukorra objektiivsed kriteeriumid (leibkonna sissetulek, inimese professionaalne staatus, haridustase).

Rahvusel ei olnud tähtsust ka siis, kui küsiti, kas Eesti ühiskond peaks olema egalitaarne. Seega ei ole ühiskonna mudelite hindamisel tähtsad mitte niivõrd vene kultuurijuured, kui võrd isiklik toimetulek. Subjektiivsest hinnangust lähtuval sotsiaalsel staatusel ei ole suurt mõju ideaalmudeli eelistustes, kuid see mõjutab ettekujutust olemasoleva ühiskonna elitaarsusest.

Autorite arvates ei saa eeltoodud tulemustest siiski päris seda järeldada, et rahvusel ei ole mingit tähtsust ettekujutustes Eesti ühiskonnast. Kui eestlaste puhul ei ole sotsiaalsel staatusel tähtsust ettekujutustes ideaalsest ühiskonnast, siis venelaste puhul on see seos olemas, eelkõige võitjate ja kaotajate puhul, kusjuures eelistuste jaotus nende vahel on ootamatu: vaid 44% kaotajatest soovis näha Eesti ühiskonda egalitaarsena, samas kui võitjate seas oli neid 92%. Võib arvata, et vene vastajate seas on täheldatav nn lääne fenomen, st inimesed hakkavad olemasolevat ühiskonda võtma kui normi. Kuid tegemist võib olla ka sotsiaalse pessimismiga.

Nagu eelpool märgitud, oli eestlaste ja venelaste suhtumine olemasolevasse ühiskonda sarnane, kuid venelaste seas on polariseerumine suurem, kusjuures just nende seas, kes ei arvanud end kuuluvat ei kaotajate ega võitjate gruppi. Selles grupis oli kõige enam neid (86%), kes pidasid Eesti ühiskonda elitaarseks.

Kuigi kriitiliselt meelestatud inimesi oli venelaste ja eestlaste hulgas võrdselt, kuulusid nad erinevatesse sotsiaalsetesse gruppidesse. Eestlaste seas oli kriitiliselt meelestatuid kõige enam nende seas, kes arvasid end olevat kõige vähem edukad. Subjektiivselt sotsiaalselt staatusele olid venelaste tulemused samad, kui aga võtta arvesse sotsiaalsete muutuste subjektiivset mõju, siis kõige kriitilisemad olid need, kes ei kuulunud ei võitjate ega kaotajate gruppi.

Autorid jõuavad järeldusele, et see, kuidas rahvusgrupid tajuvad ühiskonna sotsiaalset kihistumist, sõltub rohkem nende üleminekukogemusest kui erinevustest põhilistes kultuuriväärtustes.

Refereerinud Mai Vöormann

VALIK ARTIKLEID VÄLISAJAKIRJANDUSEST

EUROOPA LIIT

Ágh, Attila. Regionalisation as a driving force for EU widening: recovering from the EU „carrot crisis” in the „east” // Europe-Asia Studies. Vol. 62 (2010), no. 8, p. 1230-1266.

Artikkel vaatlleb globaliseerumist koos piirkonnastumisega Euroopa Liidus, mis on viinud funktsionaalsete makropiirkondade tekkimisele. Artiklis antakse piirkonnastumise klassifikatsioon ja kirjeldatakse Euroopa naabruspoliitika organisatsioonilisi ja mentaalseid probleeme. Käsitletakse ka naabruspoliitika liikumist lõunast itta ning Balti ja Doonau strateegiaid kui funktsionaalseid makropiirkondi.

Cramer, Jennifer. „Do we really want to be like them?”: indexing Europeaness through pronominal use // Discourse & Society. Vol. 21 (2010), no. 6, p. 619-637.

Artikkel on üks osa Euroopa Liidu keeleprojektist ja käsitleb identiteediprobleeme. Kasutades Worthami kõnedes kasutatud asesõnade analüüsimise tehnikat, uurib autor, kuidas ELi liidrid end asesõnade kasutamise abil positsioneerivad. Analüüs näitas kolme identiteedi olemasolu: (1) neutraalne; (2) Euroopa-väline; (3) euroopalik.

Hosli, Madeleine O. ; Arnold, Christine. The importance of actor cleavages in negotiating the European Constitution // International Studies Quarterly. Vol. 54 (2010), no. 3, p. 615-632.

Artikkel käsitleb 25 ELi liikmesriigi valitsuse eelistusi ja erisusi Euroopa põhiseadusliku lepingu läbirääkimiste protsessis. Vaatluse all on sotsiaalmajanduslikud küsimused ja analüüsi aluseks valitsuste paiknemine vasak-parem-skaalal, uued *versus* vanad liikmesriigid, liikmesriigi osakaal ELi eelarves, kodumaine toetus Euroopa integratsioonile ja väikeriigid *versus* suurriigid. Kontrollitakse samuti võimalike välistegurite mõju. Jõutakse järeldusele, et läbirääkimisi mõjutasid vähem valitsuste paiknemine vasak-parem-skaalal ning rohkem ELi liikmelisuse aeg ja liikmesriigi suurus.

Morgado Dos Santos, Ana Maria. How to rebalance the EU-Russia relationship: potential and limits // European Foreign Affairs Review. Vol. 15 (2010), iss. 3, p. 307-324.

Autor käsitleb ELi energiapuudust Venemaa suhete võtmes. Ta tõdeb, et Venemaa ja Ukraina hiljutine energiakriis tõi esile Euroopa Liidu energiapuudust nõrkuse. Selle tagamiseks on ELi ja Venemaa vahelised stabiilsed suhted hädavajalikud. Eeltingimus oleks Euroopa Liidu tegutsemine ühe üksusena, mis välistaks riikide kahepoolset energiasuhted Venemaaga.

Proksch, Sven-Oliver ; Slapin, Jonathan B. Position taking in European Parliament speeches // British Journal of Political Science. Vol. 40 (2010), no. 3, p. 587-611.

Artikkel analüüsib Euroopa Parlamendi saadikute kõnede põhjal, kuidas positsioneerivad rahvuslikud parteid ja nende liikmed ennast parlamendi debattides. Käsitletakse konfliktitilminguid parem-vasak-skaalal, aga ka Euroopa integratsiooni ja rahvusliku

poliitika võtmes. Tulemused näitavad, et lahkkelid esinevad Euroopa integratsiooni ja rahvuslike seisukohtade pinnal, mitte aga parem-vasak-skaalal.

Tassinari, Fabrizio. EU-US cooperation in the European neighbourhood: institutional divergence and normative convergence // European Foreign Affairs Review. Vol. 15 (2010), iss. 3, p. 278-306.

Artiklis käsitletakse euroatlantilise kogukonna laiendamisega seotud probleeme ning märgitakse, et laienemise pidurdumine on seotud mõnede ELi ja NATO lõuna- ja kagupiiride taga olevate riikidega (Lääne-Balkan, Türgi, Venemaa). Artiklis esitatakse nii Euroopa kui ka USA seisukohad antud küsimuses, samuti käsitletakse ELi ja NATO kriisijuhtimise koordineerimist. Kokkuvõttes osas märgitakse, et mõned USA presidendi sammud (suhtumine Venemaasse ja strateegilise relvastuse lepingusse) on tekitanud kahtlusi Euroopa Liidu uutes riikides. Samuti tuuakse välja, et euroatlantilise integratsiooni nõrgenemine vähendab mõlema organisatsiooni võimalusi tagada julgeolek ja koostöö Euroopas.

POLIITILISED PROTSESSID

Adams, Guy B. ; Balfour, Danny L. Market-based government and the decline of organizational ethics // Administration & Society. Vol. 42 (2010), no. 6, p. 615-637.

Artiklis arutletakse, kuivõrd turupõhine valitsus on võimeline tagama, et avalikke teenuseid pakuvad organisatsioonid peavad kinni eetilistest tavadest ja avalikest väärtustest, nagu seaduslikkus, läbipaistvus ja aruandekohustus. Autorid pakuvad välja organisatsiooni eetika tüpoloogia maatriksi vormis.

Bale, Tim ; Green-Pedersen, Christoffer ; Krouwel, André ; Luther, Kurt Richard ; Sitter, Nick. If you can't beat them, join them? Explaining social democratic responses to the challenge from the populist radical right in Western Europe // Political Studies. Vol. 58 (2010), no. 3, p. 410-426.

Artikkel käsitleb sotsiaaldemokraatide tegevust populistlike paremparteide edu korral Lääne-Euroopas. Paremparteide edu on sundinud sotsiaaldemokraate tegelema ka traditsiooniliste paremparteide teemadega, samuti püüavad nad valijate häáli, kes tavaliselt toetavad vasaktsentriste. Sotsiaaldemokraadid näevad ette ka paremtsentristliku valitsuse moodustamist. Autorid kontrollivad laialtlevinud arvamust, et vasaktsentristlikud parteid reageerivad parempoolsete edule jäigemate seisukohtadega immigratsiooni ja integratsiooni küsimustes.

Belchior, Ana Maria. Are Green political parties more post-materialist than other parties? // European Societies. Vol. 12 (2010), no. 4, p. 467-492.

Postmodernistlik teooria rõhutab demokraatia tugevdamise vajadust postindustriaalsete ühiskondade poliitilistes institutsioonides. Muutused poliitilistes väärtustes tähendavad muuhulgas, et parteid on sunnitud vaatama poliitikale teistmoodi, mis toob kaasa demokraatlike protseduuride tugevama juurdumise poliitikas. Artiklis uuritakse nende seisukohtade paikapidavust, tõstes fookusesse rohelised kui kõige postmodernistlikuma profiiliga partei. Autor nendib järeldustes, et uuring ei anna piisavat tõendust mainitud

teoreetilise seisukoha paikapidavuse kohta.

Booth, Eric ; Robbins, Joseph. Assessing the impact of campaign finance on party system institutionalization // Party Politics. Vol. 16 (2010), no. 5, p. 629-650.

Artiklis uuritakse kampaaniate rahastamise ning institutsionaalsete ja majanduslike tegurite mõju postsotsialistlike riikide parteide arengule 16 riigis (sh Eesti) aastatel 1990–2006. Analüüsitakse kampaaniate rahastamise kitsendamise ja avaliku fondi kättesaadavuse mõju parteide institutsionaliseerumise eri aspektidele. Järeldustes märgitakse, et kampaaniate rahastamine ja annetuste piiramine on tähtis parteisüsteemi arengu ja parteide ühiskondliku mõju seisukohast.

Carlsson, Fredrik ; Johansson-Stenman, Olof. Why do you vote and vote as you do? // Kyklos. Vol. 63 (2010), no. 4, p. 495-516.

Artikkel püüab leida vastust küsimustele, miks inimesed hääletavad, miks nad hääletavad just nii ning mida nad arvavad kaaskodanike hääletamisest. Üldiselt arvatakse, et inimesed hääletavad oma materiaalsete huvide alusel. Kuid sellest jääb väheks, et seletada, miks inimesed üldse hääletavad, sest kasu sellest on väiksem kui toimingule pühendatud aeg ja energia. Artikkel põhineb Rootsi leibkondade uuringul.

Celis, Karen ; Wauters, Bram. Pinning the butterfly: women, blue-collar and ethnic minority MPs vis-à-vis parliamentary norms and parliamentary role of the group representative // The Journal of Legislative Studies. Vol. 16 (2010), no. 3, p. 380-393.

Artikkel käsitleb vastuolu ühelt poolt parlamendi kui stabiilse ja stabiliseeriva institutsiooni ja teiselt poolt soovi vahel mitmekesistada poliitilist personali ja avardada poliitilist otsustusprotsessi, kaasates ka need huvigrupid, kes seni on vähe esindatud. Selleks, et vastata küsimusele, kas ja kuidas on muutunud normid, mis lubavad omaks võtta mitmekesisuse parlamentides, analüüsib autor igapäevartuaale, sh rollikäitumist. Uurimus põhineb fookusgruppide ja individuaalintervjuudel naiste, rahvusvähemuste ja sinikraede esindajatega Belgia parlamendis. Jõutakse järeldusele, et pigem muutuvad need grupid ise kui parlamentaarsed normid.

Green, Jane. Strategic recovery? The conservatives under David Cameron // Parliamentary Affairs. Vol. 63 (2010), no. 4, p. 667-688.

Artikkel analüüsib konservatiivide olukorda David Cameroni juhtimise all. Kuigi Cameroni ajal on taastunud konservatiivide võim, ei ole õnnestunud eriti suurendada konservatiivide kandepinda (sama palju inimesi määratles end konservatiivina ka 1997. aastal) ega tõsta reitinguid. Autori arvates võib konservatiivide taastumist käsitleda teatud määral küll uue juhi tegevuse tulemusena, kuid selles protsessis on oluline mõju ka laiemal poliitilisel kontekstil.

Hadjar, Andreas ; Beck, Michael. Who does not participate in elections in Europe and why is this? // European Societies. Vol. 12 (2010), no. 4, p. 521-542.

Artikkel püüab vastata kahele küsimusele: kes ei osale valimistel? ja miks nad ei osale? Aluseks 24 Euroopa riigi (sh Eesti) andmed Euroopa sotsiaaluuringust. Valimistele minemata jätmist vaadeldakse nii indiviidi kui ka ühiskonna tasandil. Mikrotasandil võetakse arvesse hariduse, kohordi ja soo mõju, samuti analüüsitakse poliitilise

efektiivsuse, poliitiliste huvide, poliitilise usalduse ja poliitikaga rahulolu mõju. Makrotasandil on vaatluse all valimissüsteem, sh otsedemokraatia võimalused, demokraatia küpsus jt tegurid. Üks järeldus on, et tõenäolisemalt ei osale valimistel madala haridustasemega inimesed ja noored.

Heckelman, Jac C. Aid and democratization in the transition economies // *Kyklos*. Vol. 63 (2010), no. 4, p. 558-579.

Artiklis vaadeldakse majandusabi mõju demokratiseerumisele Ida-Euroopa ja endise Nõukogude Liidu siirdemajanduses (sh Eesti). Demokratiseerumise taseme hindamisel kasutatakse Freedom House'i indeksit, analüüsides muutusi teatud demokraatiakomponentides. Majandusabi seostamisel muutustega demokraatiaindeksis kasutab autor ökonomeetrist meetodit, eristudes siiski teistest sarnastest uuringutest: (1) autor kasutab alternatiivset demokraatiaindeksit, samuti indeksi eri komponente majandusabi erisuguse mõju analüüsimiseks; (2) majandusabi mõõtmiseks kasutatakse nii selle suhet rahvamajanduse kogutoodangusse (RKT) kui ka elanikkonna suhtarvu.

Kshetri, Nir. Business perceptions of regulative institutions in Central and Eastern Europe // *Baltic Journal of Management*. Vol. 5 (2010), no. 3, p. 356-377.

Artikli eesmärk on uurida, kuidas erinevad Kes- ja Ida-Euroopa ettevõtete arusaamad formaalsetest institutsioonidest. Aluseks Maailmapanga ärikeskkonna uuring. Riigid on jaotatud kahte gruppi: (1) ladina grupp (Horvaatia, Tšehhi, Eesti, Ungari, Leedu, Poola, Slovakkia) ja (2) ortodoksne grupp (Valgevene, Bulgaaria, Rumeenia, Venemaa, Ukraina). Autor püstitab hüpoteesi, et ladina grupi riigid tajuvad riigi rolli soodsamalt kui ortodoksne grupp. Hüpotees leiab uuringu käigus kinnitust.

Marien, Sofie ; Hooghe, Marc ; Quintelier, Ellen. Inequalities in non-institutionalised forms of political participation: a multi-level analysis of 25 countries // *Political Studies*. Vol. 58 (2010), no. 1, p. 187-213.

Artiklis analüüsitakse poliitilise osaluse mitteinstitutionaliseerunud vormidest (demonstratsioonid, poliitiline konsumerism, allkirjade andmine jne) osavõttu 25 riigi 2004. aasta andmete alusel. Tulemused näitavad, et osaluse mitteinstitutionaliseerunud vormid suurendavad haridusest tingitud ebavõrdsuse mustreid, kuid vähendavad tugevalt soost ja vanusest tulenevat ebavõrdsust. Autorid jõuavad järeldusele, et nii poliitilise osaluse institutionaliseerunud kui ka mitteinstitutionaliseerunud vormid omavad võrdsete võimaluste seisukohalt nii eeliseid kui ka nõrku külgi.

Ozolina, Liene. Raspberries, tablecloths, and critical thinking: accountability reforms in post-socialist Latvia // *East European Politics & Societies*. Vol. 24 (2010), no. 4, p. 572-594.

Artikkel käsitleb Läti ühiskonna kolme külge, mis kõik on osa riigis läbiviidud liberaaldemokraatlikest reformidest – Riigikontroll, kohalik omavalitsus ja kodanikuõpetuse tunnid algklassides. Lähtudes vastutusest, näitab autor uue ja vana paralleelse olemasolu Läti ühiskonnas, mis takistab muutuste elluviimist. Tihti juurutatakse uut juhtimist formaalselt, nii et see paistaks välja nagu uus, kuid tegelikke muutusi ellu ei viida.

Timmons, Jeffrey F. Does democracy reduce economic inequality? // British Journal of Political Science. Vol. 40 (2010), no. 4, p. 741-757.

Artikkel püüab leida vastust küsimusele, kas demokraatia vähendab majanduslikku ebavõrdsust. Maailmapanga 1996. aasta andmed ebavõrdsuse kohta viitasid, et demokraatia soosib ümberjaotamist, mis võib vähendada ühiskonna ebavõrdsust. Autor kasutab 2007. aasta andmeid eelmise uuringuga sarnases võtmes, kuid võtab aluseks rohkem riike suurema hulga vastavate statistiliste mudelitega. Analüüsi tulemusena ei leita seoseid demokraatia ja majandusliku ebavõrdsuse meetmete vahel.

Holli, Anne Maria. Läsnaolosta vaikutuksiin? Tutkimus sukupuolen vaikutuksesta eduskunnan valiokuntien asiantuntijavalintoihin // Poliitikka. Vsk. 52 (2010), nro. 3, s. 172-193.

Artiklis otsitakse vastust küsimustele, kas sugupoolel on poliitikas tähtsust ja kas näiteks Soome parlamendi komisjonide sooline koosseis mõjutab kuidagi seda, keda ja kumma sugupoole esindajaid kutsutakse komisjoni istungitele ekspertideks.

Kotkin, Joel. The new world order // Newsweek. Vol. 156 (2010), no. 14, p. 32-35.

Artiklis vaadeldakse, kuidas hõimused, nagu rass, etnilisus ja religioon, kujunevad piiridest tähtsamaks ja loovad uusi mõjusfääre, mis ületavad geograafilised rajajooned. Autor kirjeldab 19 sellist blokki, näiteks Põhja-Ameerika allianssi kuuluvad USA ja Kanada, Vene impeeriumi Armeenia, Valgevene, Moldova, Ukraina ja Vene Föderatsioon. Eesti kuulub selle jaotuse järgi piirialade hulka koos Belgia, Tšehhi, Ungari, Islandi, Iirimaa, Läti, Leedu, Poola, Rumeenia, Slovakkia ja Ühendkuningriigiga. Need on riigid, kes alles otsivad oma kohta uues hõimumaailmas.

Sharma, Leena ; Lappalainen, Tuomo. Erittäin salainen // Suomen Kuvalehti. Vsk. 94 (2010), nro. 41, s. 31-34.

Artiklis on vaatluse all, miks Soome parlamendi Eduskunna komisjonid küsivad ekspertide arvamust suletud uste taga. Arutelude sisu on avalikkuse eest varjul seni, kuni komisjon on saanud oma ettekande valmis, seega tulemus avalikustatakse siis, kui otsus on juba tehtud.

Yliaska, Ville. Uusi aika avasi ovet vaalirahoitusskandaaleille // Kanava. Vsk. 38 (2010), nro. 5, s. 43-45.

Külma sõja järel on mitmes Euroopa riigis puhkenud valimiskampaaniate rahastamise skandaalid. Artiklis käsitletakse, miks just alates 1990-ndatest on parteide hämarast rahast saanud Euroopas probleemide allikas. Lähemalt on vaatluse all Soome viimase aja valimistega seotud rahaskandaalid ja ülevaade antakse ka vastavatest skandaalidest Itaalias, Prantsusmaal ja Saksamaal.

KODANIKUÜHISKOND

Grigorescu, Alexandru. The spread of bureaucratic oversight mechanisms across intergovernmental organizations // International Studies Quarterly. Vol. 54 (2010), no. 3, p. 871-886.

Artikli autor esitab küsimuse, miks nii paljud valitsusvälised organisatsioonid on loonud hiljuti endale kontorid ning teostavad järelevalvet bürokraatia üle (siseauditid, inspekteerimised, evalveerimised jne). Sellele vastamiseks analüüsitakse enam kui 70 organisatsiooni tegevust ning autor jõuab järeldusele, et protsess tuleneb eelkõige demokraatliku juhtimise normidest, mitte aga niivõrd materiaalsetest faktoritest, mida rõhutab teemakohane kirjandus.

MAAILMAPOLIITIKA

Ikenberry, G. John. A crisis of global governance? // Current History. Vol. 109 (2010), no. 730, p. 315-321.

Artikkel algab tõdemusega, et globaalse süsteemi juhtimine on praegu pöördepunktis. Enam kui pool sajandit domineerisid USA ja tema lääne partnerid maailma institutsioonides, nüüd on aga areenile astunud teisi tugevaid tegijaid – Brasiilia, India, Hiina, kes kõik tahavad endale juhupositsiooni. Autor vaatleb lähiaja globaalprobleeme: julgeolekuküsimused, majanduslik ja julgeoleku vastastikune sõltuvus, globaalne soojenemine, pandeemiad, energiaküsimused jne ning märgib, et globaalse juhtimise tulevik sõltub suuresti sellest, kuidas USA nende ülesannetega toime tuleb.

Weiss, Thomas G. Intensive care for the United Nations // Current History. Vol. 109 (2010), no. 730, p. 322-328.

Artikkel vaatleb 65-aastaseks saanud ÜRO seisundit ja väljavaateid, samuti Ameerika Ühendriikide rolli ÜROs ja maailmas üldse. Diagnoos on lühike: maailmaorganisatsioon on paralüüeeritud. Põhjused on järgmised: rahvusvahelise kogukonna moodustumine suveräänsetest riikidest, mistõttu riigid teevad otsuseid eranditult kitsalt rahvuslikest huvidest lähtudes; vastuolu arenenud põhja ja areneva lõuna vahel; ÜRO eri osade kattuv pädevus, nendevahelise koostöö nõrkus ning süsteemi kui terviku tsentraliseeritud rahastamise puudumine.

Dancing with the big boys // Economist. Vol. 397 (2010), no. 8710, p. 33-34.

Artiklis käsitletakse Poola välispoliitikat. Poolal on tõenäoliselt esimest korda ajaloos korruga head suhted nii Saksamaa, Venemaa kui ka Ameerika Ühendriikidega ja esimest korda aastakümnete jooksul on Poola mängija, mitte mänguväljak Euroopa diplomaatias.

Frau fix-it // Economist. Vol. 397 (2010), no. 8709, p. 36.

Artiklis on vaatluse all Saksamaa välispoliitika. Ehkki suhted Venemaaga on endistviisi soojad, on Poola ja teised Kesk-Euroopa riigid Saksamaa jaoks üha tähtsamad tänu kaubavahetusele.

Macshane, Denis. Rise of the right // Newsweek. Vol. 156 (2010), no. 14, p. 22-25.

Artiklis käsitletakse uue poliitika saabumist Euroopasse. Veel kümme aastat tagasi piirdusid paremäärmuslikud poliitikud väikeste rühmituste ja tänavaprotektidega. Nüüd on neid saatnud edu mitme Euroopa riigi, nagu Rootsi, Holland, Ungari, Austria jt parlamendivalimistel, mis omakorda mõjutab ka teiste parteide poliitilist käitumist.

Multikulturell? Wir? // Economist. Vol. 397, no. 8708, p. 35-36.

Artiklis käsitletakse Saksamaa islamiusuliste immigrantide (peamiselt türklaste) võõrsil kohanemist ja võitlust oma rahvusliku identiteedi säilitamise eest. Antakse ka ülevaade Saksamaa poliitikast immigrantide ühiskonda integreerimisel.

VENEMAA

Lavrov, Sergei. The new strategic arms reduction treaty in the global security matrix: the political dimension // International Affairs. Vol. 56 (2010), no. 4, p. 1-20.

Venemaa välisminister käsitleb uue strateegilise relvastuse piiramise lepinguga seotud probleeme ning lepingu mõju globaalse julgeoleku tagamiseks.

Moses, Joel C. Russian local politics in the Putin-Medvedev era // Europe-Asia Studies. Vol. 62 (2010), no. 9, p. 1427-1452.

Artiklis analüüsitakse Dmitri Medvedevi ja Vladimir Putini ajal läbi viidud kohaliku tasandi poliitilisi reforme. Tõdetakse, et need reformid on kaasa toonud poliitilisi konflikte ja segadust Vene Föderatsiooni 83 piirkonnas. Reformide tulemuseks on linnapeade võimu marginaliseerumine, föderaalsete piirkondade täidesaatva võimu juhtide väljast sissetoomine ja etniliste enklavide polariseerumine.

Pabst, Adrian. Medvedev's „third way”: the unrealized potential // Russia in Global Affairs. Vol. 8 (2010), no. 3, p. 50-66.

Artikkel käsitleb Venemaa presidendi Dmitri Medvedevi kolmanda tee otsinguid, mis hõlmaks nii liberaalset kui ka konservatiivset ideoloogiat. Välispoliitikas näeb see ette panustamist riikidele ja organisatsioonidele, mis pakuvad vastastikku kasulikku koostööd. Medvedev vaatab ühtaegu nii USA kui ka teiste OECD riikide, samuti WTO ja teiste organisatsioonide poole. Kolmanda tee eesmärk on majanduslik moderniseerumine, sotsiaalne uuenemine, uus euroatlantiline julgeolekuvõrgustik Vancouverist Vladivostokini ja globaalse juhtimise reform.

Рябова, Татьяна ; Рябов, Олег. Настоящий мужчина Российской политики // Полис: политические исследования. 2010, no. 5, с. 48-63.

Artiklis tutvustatakse 2009. aasta avaliku arvamuse küsitlusi, kus tuli vastata küsimusele, keda te loete tõeliseks meheks Venemaal. Kõige enam hääli sai Vladimir Putin (14%), teiste seas märgiti veel Vladimir Võssotskit, Konstantin Habenskit, Mihhail Hodorkovskit. Tulemustest lähtuvalt analüüsitakse soolist faktorit kui võimu ressursi, tuues muuhulgas välja, et Putini populaarsus on suuresti seotud kollektiivse meheliku väärikuse taastamise protsessiga Venemaal. Laias plaanis aga toimub Vene ühiskonna remaskuliniseerumine.

Sakwa, Richard. The revenge of the Caucasus: Chechenization and the dual state in Russia // Nationalities Papers. Vol. 38 (2010), no. 5, p. 601-622.

Autor tõdeb, et Venemaa postsotsialistlikku riiki iseloomustab duaalse riigi tekkimine, kus põhiseaduslik kord on tasakaalustatud suvalise eelisõigusega. Horisontaalne dualism on välja kujunenud regioonides, millele on lisandunud regioonide ja keskuse vertikaalne

dualism. Vladimir Putini ajal püüti sellisest segmenteeritud regionalismist üle saada, paraku on nüüdseks ilmnenud veel üks protsess – tšetšenisiseerumine, mis ühelt poolt tähendab lahtiütlemist dualismist Tšetšeenias, teiselt poolt aga kahjustab ebakindlat tasakaalu põhiseadusliku ja eelisõigusega vabariikide vahel föderaalset tasandil. Seda nimetatakse ka separatismiks ilma lahkulöömiseta.

Skyner, Louis. The reform in the Russian power sector: the rhetoric and reality // Europe-Asia Studies. Vol. 62 (2010), no. 8, p. 1383-1402.

Artiklis on vaatluse all reformid Venemaa energeetikasektoris, käsitletakse võtmetegijaid, poliitilisi ja majanduslikke tingimusi ning reformide käigus ilmnenu probleeme.

Analüüsitakse majanduskriisi ning struktuuriliste nõrkuste mõju, muutusi gaasi- ja elektriturus, võtmetegijate arusaamu turukonkurentsist ja hinnastamisest, sotsiaalselt vastutustundliku ülemineku mõju jt tegureid.

Yefremenko, Dmitry. Forced or desired modernity? // Russia in Global Affairs. Vol. 8 (2010), no. 3, p. 36-49.

Artiklis püütakse leida vastuseid mitmele küsimusele: millised on Venemaa võimalused Ameerika-järgses maailmas? Kas Venemaa liidrid on teadlikud mitte ainult uutest võimalustest, mis avanevad seoses Ameerika hegemoonia murenemisega, vaid ka paljude mõjukeskustega maailma hirmuäratavatest ohtudest. Selleks, et Venemaa saaks nautida uusi võimalusi, peaks ta jääma iseseisvaks globaalseks tegijaks, isegi siis, kui tal tuleb kaasata märkimisväärseid lisaressursse. Autori väitel oleks see vähem riskantne ja ka odavam, kui ühineda mõne tugeva keskusega väljast või sattuda selle huviorbiiti.

AJAKIRJANDUS

Green-Pedersen, Christoffer ; Stubager, Rune. The political conditionality of mass media influence: when do parties follow mass media attention? // British Journal of Political Science. Vol. 40 (2010), no. 3, p. 663-677.

Artikkel käsitleb meedia mõju poliitikale, väites, et meedia võimalused mõjutada poliitiliste parteide tegevuskavasid on tingitud parteide huvidest. Meedia tähelepanu teatud küsimusele tekitab poliitilises parteis huvi juhul, kui nad soovisidki antud küsimust politiseerida. Analüüs põhineb Taani meedial ja poliitikal, konkreetsetl opositsiooniparteide tegevuskavadel.

Van Aelst, Peter ; Sehata, Adam ; Van Dalen, Arjen. Members of parliament: equal competitors for media attention? An analysis of personal contacts between MPs and political journalists in five European countries // Political Communication. Vol. 37 (2010), no. 3, p. 310-325.

Artiklis arutletakse poliitikute ja ajakirjanike suhete üle viies Euroopa riigis: Belgias, Hollandis, Rootsis, Norras ja Taanis. Vaatluse all on küsimus, kas poliitiline süsteem ja poliitiku staatus selles süsteemis mõjutab poliitikute suhteid poliitikaajakirjanikega. Konkreetsetl käsitletakse parlamendiliikmete ja ajakirjanike kontaktide arvu ja tüüpi. Kõrvale jäetakse nende kontaktide mõju tegelikule uudiste koostamisele või seadusandlikule tegevusele.

HARIDUSPOLIITIKA

Kiistellyt tunnit // Suomen Kuvalehti. Vsk. 94 (2010), nro. 43, s. 45-51.

Artiklis käsitletakse Soome põhihariduse õppekava ja tunnijaotuse reformi. Soome parteid on eriarvamusel, kas kooliharidust tuleks arendada nõrgemate või andekamate õpilaste järgi.

KESKKONNAPOLIITIKA

The post-alcohol world // Economist. Vol. 397 (2010), no. 8706, p. 80-82.

Artiklis on vaatluse all biokütuste arendamine, lähemalt kirjeldatakse katseid valmistada pigem süsivesinikupõhist biokütust kui toota kütust etanoolist.

Spencer, Thomas. Uuden energiatalouden kynnyksellä // Ulkopoliitikka. Vsk. 47 (2010), nro. 3, s. 60-63.

Elektrienergia tootmine ilma süsinikdioksiidi õhkupaiskamiseta on nii tehnoloogiliselt kui ka majanduslikult võimalik. Artiklis kirjeldatakse, kuidas saaks aastaks 2050 toota Euroopas tarbitavat energiat peaaegu ainult taastuvate energiaallikate abil. Lisaks oleks vaja vaid süsinikdioksiidi sidumist ja ladustamist ning tõenäoliselt mõnevõrra ka tuumaenergia kasutamist.

MAJANDUSPOLIITIKA

Blackburn, Keith ; Forgues-Puccio, Gonzalo F. Financial liberalization, bureaucratic corruption and economic development // Journal of International Money and Finance. Vol. 29 (2010), no. 7, p. 1321-1339.

Artiklis käsitletakse rahvusvahelise finantsintegratsiooni mõju majanduslikule arengule juhul, kui juhtimise kvaliteeti ohustab korruptsioon. Analüüs põhineb väikese majanduse dünaamilisel üldise tasakaalu mudelil, kus kasv tuleneb kapitali akumulatsioonist ja avalikku korda tagavad valitsuse palgatud bürokraadid. Üks autorite järeldustest on, et korruptsioon mõjub alati halvasti majanduslikule arengule, kuid see mõju on suurem avatud majanduse korral.

Barba Navaretti, Giorgio ; Calzolari, Giacomo ; Pozzolo, Alberto Franco ; Levi, Micol. Multinational banking in Europe – financial stability and regulatory implications: lessons from the financial crisis // Economic Policy. 2010, no. 64, p. 703-753.

Artiklis püütakse leida vastust küsimusele, kas rahvusvahelised pangad mängisid finantskriisi ajal Euroopas stabiliseerivat või destabiliseerivat rolli. Rahvusvaheliste pankade Euroopa tütarfirmade analüüs näitas, et tegemist oli stabiliseeriva jõuga, eelkõige ELi integreeritud turul ja euroriikides. Artikli lõpus esitavad oma vastuväited Gianmarco I. P. Ottaviano (Bocconi Ülikool) ja Dalia Marin (Müncheni Ülikool).

Schmidt, Vivien. The unfinished architecture of Europe's economic union // Governance. Vol. 23 (2010), no. 4, p. 555-559.

Artikkel algab tõdemusega, et peale Kreeka võib olla veel teisigi majanduslikes raskustes riike, keda Euroopa Liit peab abistama. Käsitletakse vastavaid majanduslikke ja poliitilisi meetmeid eesmärgiga stabiliseerida olukord euroliidus. Lisaks pidevatele laenugarantiidele peaks EL kehtestama olemasolevate kriteeriumide asemele (valitsussektori 3% puudujääk, 2% inflatsioon, madal laenukoormus) riikide kaupa realistlikumad ja paindlikumad eesmärgid, võttes arvesse kõik säästvat arengut tagavad majanduslikud tegurid, sh tootlikkus, töjõukulud, tööhõive, tarbimine, defitsiit, korrupsioonitase, investeeringud haridusse ja koolitusse, tööturu struktuurid jne.

Weller, Christian E. ; Rao, Manita. Progressive tax policy and economic stability // Journal of Economic Issues. Vol. XLIV (2010), no. 3, p. 629-659.

Artiklis käsitletakse progressiivse tulumaksu ja majandusliku stabiilsuse seoseid, aluseks arenevate majandusalade paneeluuringute andmed aastatest 1982–2002. Autorid märgivad, et progressiivne tulumaks tagab suurema võrdsuse sissetulekutes, suurema tulu, parema konjunktuuripoliitika ja seeläbi suurema nõudluse.

Xafa, Miranda. Role of the IMF in the global financial crisis // Cato Journal. Vol. 30 (2010), no. 3, p. 475-489.

Artiklis vaadeldakse Rahvusvahelise Valuutafondi (IMF) rolli ülemaailmses majanduskriisis. Autor väidab, et IMF on muutunud võimsaks jõuks, mille analüüsid ja soovitused on olnud aluseks reaalsele tegevuskavadele. Samuti on IMF olnud diskussioonikoht, kus on arutatud rahvusvahelise majanduse probleeme ning jõutud kriisile reageerimise küsimustes üksmeelele. Pärast kriisi saab IMFi põhiülesandeks jätkusuutliku globaalse arengu ja finantsstabiilsuse tagamine.

Xun Cao. Networks as channels of policy diffusion: explaining worldwide changes in capital taxation, 1998-2006 // International Studies Quarterly. Vol. 54 (2010), no. 3, p. 823-854.

Artikkel käsitleb kapitali maksustamise poliitika muutumist eri riikides. Autori väitel kehtib vastastikuse sõltuvuse printsiip, mis toob kaasa muutusi kapitali maksustamises, st toimub poliitika difusioon, kusjuures muutustest tulenev mõju on suurem neis riikides, kes võistlevad ühesuguse kapitali ja eksporditurgude pärast.

Being eaten by the dragon // Economist. Vol. 397 (2010), no. 8708, p. 77-79.

Artiklis on vaatluse all Hiina välisinvesteeringud ja kuidas Hiina korporatsioonid on ostnud lääne ettevõtteid. Hiina ettevõtted maksavad tihti ülemäära välisfirma saamiseks, kui nad seda väga ihaldavad. Kirjeldatakse ka raskusi, millega Hiina firmad kokku puutuvad, kui neist saavad rahvusvahelised äriettevõtted.

A bumpier but freer road // Economist. Vol. 397 (2010), no. 8702, p. 67-69.

Artiklis on vaatluse all India majanduslik olukord. Hoolimata näilisest kaosest on India majandus tõusuteel ja 2010. a majanduskasvuks prognoositakse 8,5%. Majandusedule aitavad kaasa India demograafilised tegurid, s.o noorte suur osakaal rahvastikus ja tänu 1990. aastate majandusreformidele toimunud plahvatuslik ettevõtluse areng.

From hoarding to hiring // Economist. Vol. 397 (2010), no. 8703, eriosa, p. 17-22.
Artiklis käsitletakse 2008.–2009. aasta maailma finantskriisi mõju USA ja Euroopa tööhõivele. Näiteks OECD riikides jäi majanduslanguse tagajärjel töötuks üle 15 miljoni inimese. Artiklis on vaatluse all, miks on eri riikide tööpuuduse kasv olnud siiski väga erinev ja mis on töötuse määra enim mõjutanud tegurid.

Into the unknown // Economist. Vol. 397 (2010), no. 8709, eriosa, p. 3-4.

The Japan syndrome // Economist. Vol. 397 (2010), no. 8709, p. 16

Artiklite keskmes on Jaapani rahvastiku kiire vananemise majanduslik ja sotsiaalne mõju. Jaapani rahvastik vananeb kiiremini kui ühegi teise riigi oma maailma ajaloos. Rahvastiku keskmine vanus (44) ja eluiga (83) on ühed kõrgemad ja iive üks madalamaid võrreldes maailma teiste riikidega. Jaapani tööealine elanikkond on tõenäoliselt 2050. aastaks väiksem, kui see oli 1950. aastal.

Threadbare // Economist. Vol. 397 (2010), no. 8709, p. 73-75.

Artiklis käsitletakse Iirimaa üha süvenevat majanduskriisi. Majandusõitsengu aastatel oli Iirimaa majanduskasvu põhimootoriks kinnisvarabuüm, mis ilmselt väljus kontrolli alt. 2007. aastal oli umbes üks kaheksandik töäjõust hõivatud ehituses, nüüdseks on see vähenenud poole võrra. Iiri kinnisvarahinnad on langenud juba üle kolmandiku võrreldes 2006. aastaga ja langevad veelgi, tööpuudus on ligi 14%.

TÖÖPOLIITIKA

Edlund, Jonas ; Grönlund, Anne. Class and work autonomy in 21 countries // Acta Sociologica. Vol. 53 (2010), no. 3, p. 213-228.

Autorid väidavad, et see, missuguses ulatuses saavad töötajad kontrollida oma tööd, on keskne teema aruteludes organisatsioonilise paindlikkuse ja tööturu stratifikatsiooni üle. Artikkel, mis põhineb 2004. aasta Euroopa sotsiaaluuringul, käsitleb autonoomia rahvuslikke eripärasid 21 riigis, sh Eestis. Autorid jõuavad järeldusele, et autonoomia ja selle erisused sõltuvad rohkem organiseeritud töäjõu tugevusest kui tootmises vajaminevatest oskustest.

Emmenegger, Patrick. The long road to flexicurity: the development of job security regulations in Denmark and Sweden // Scandinavian Political Studies. Vol. 33 (2010), no. 3, p. 271-294.

Artiklis on vaatluse all tööturu reguleerituse küsimused Taanis ja Rootsis. Autor nendib, et kuigi viimasel ajal kasutatakse seoses tööturuga palju terminit „paindlikkus”, teatakse üpris vähe, kuidas on seda teostatud Taanis – riigis, millega seda mõistet kõige enam seostatakse. Analüüs näitab, et kuni 1960. aastate lõpuni olid Taani ja Rootsi tööturu reguleerituse poolest üksteisele üsna sarnased – mõlemas riigis olid töösuhted kollektiivlepingute osa. Siis tõstis Rootsis pead liikumine, mis hakkas nõudma suuremaid piiranguid. 1974. aastal võeti Rootsis vastu töökaitse seadus. Taanis sellist seadust vastu ei võetud. Artiklis jõutakse järeldusele, et tööturu paindlikkuse areng ei ole seotud mitte niivõrd otsustajate aruka tegevusega kui ettekavatsematute valikutega, mis tagavad

lühiajaliste poliitiliste eesmärkide saavutamise.

Knabe, Andreas ; Rätzel, Steffen ; Schöb, Ronnie ; Weimann, Joachim. Dissatisfied with life, but having a good day: time-use and well-being of the unemployed // The Economic Journal. Vol. 120 (2010), no. 547, p. 867-889.

Artiklis analüüsitakse uuringu tulemusi, kus võrreldi töötute ja töötavate inimeste eluga rahulolu, samuti seda, mida teevad erinevad grupid päeva jooksul, kui palju neil kulub aega üheks või teiseks tegevuseks, kellega nad päeva jooksul suhtlevad jne. Uuring tehti päevikumeetodil. Autorid jõuavad järeldusele, et töötud on töötajatest õnnetumad, ehkki mingil moel kompenseerib seda asjaolu, et töötutel on rohkem vaba aega.

Kyyrä, Tomi. Partial unemployment insurance benefits and the transition rate to regular work // European Economic Review. Vol. 54 (2010), no. 7, p. 911-930.

Artiklis on tähelepanu all töötute töötamine osaajaga, saadavad hüvitised ning üleminek täiskohaga tööle. Soomes on võimalik, et töötute, kes otsib täiskohaga tööd, võib vahepeal vastu võtta osa- või lühiajalise tööd ning saada samal ajal ka osalist hüvitist.

Uuringutulemused näitasid, et lühiajalise (meeste puhul) ja osaajalise tööga kaasnevad osalised töötushüvitised võivad kiirendada töötusest väljapääsu ning täiskohaga töö saamist. Naiste puhul ei anna osaajaga tööga kombineeritud osalised töötushüvitised pikaajalist tulemust, pigem võib ilmneda n-ö kinnikiilumise efekt.

SOTSIAALPOLIITIKA

Степанова, Наталия. Государственная семейная политика в странах Западной Европы (1990 – 2000-е годы) // Полис: политические исследования. 2010, no. 5, с. 88-95.

Artikkel analüüsib riiklikku perepoliitikat Lääne-Euroopa riikides aastatel 1990–2000. Perepoliitika muutusi on tinginud riikide demograafiline olukord, samuti abielude arvu vähenemine, väljaspool abielu sündinud laste arvu kasv, ühe vanemaga perekondade arvu suurenemine jne. Muutused perepoliitikas on näiteks järgmised: toetatakse enam neid peresid, kus mõlemad vanemad töötavad ning ühe vanemaga peresid. Koolieelsete lasteasutuste võrgu laiendamise loodetakse aga leida naistele võimalus pöörduda pärast lapse sündi taas tööle ning jätkata oma karjääri. Ajakohase perepoliitika lahutamatu osa on ka soolise võrdõiguslikkuse printsiibi järgimine.

SOTSIAALNE KAPITAL

Jappelli, Tullio. Economic literacy: an international comparison // The Economic Journal. Vol. 120 (2010), no. 548, p. F429-F451.

Artiklis käsitletakse majandusliku kirjaoskuse taset 55 riigis (sh Eesti) aastatel 1995–2008, aluseks rahvusvahelise paneeluuringu andmed – makromajanduslikud ja institutsionaalsed näitajad. Tulemused viitavad riikidevahelistele erinevustele ning näitavad, et inimkapitali indikaatorid (PISA testi tulemused, kõrgkoolides õppijad) on positiivses korrelatsioonis majandusliku kirjaoskusega. Kõrgeima majandusliku

kirjaoskusega riik on Singapur, järgnevad Soome, Iirimaa, Hong Kong ja Austraalia, madalamaga Lõuna-Aafrika Vabariik, Venezuela ja Peruu. Eesti on 55 riigi seas 18. kohal.

Pénard, Thierry ; Poussing, Nicolas. Internet use and social capital: the strength of virtual ties // Journal of Economic Issues. Vol. XLIV (2010), no. 3, p. 569-595.

Artikkel uurib, kuidas internetikasutajad saavad täiustada oma sotsiaalset kapitali seeläbi, kui panustavad *on-line* sotsiaalsetesse tegevustesse. Autorid väidavad, et internet on mugav ja efektiivne võimalus säilitada olemasolevad sotsiaalsed sidemed ja/või luua uusi sidemeid. Analüüsi aluseks on Luksemburgi leibkondade uuring.

SOTSIAALNE EBAVÕRDSUS

Dorey, Peter. A poverty of imagination: blaming the poor for inequality // The Political Quarterly. Vol. 81 (2010), no. 3, p. 333-343.

Artiklis käsitletakse tegureid, mis aitavad kaasa ebavõrdsuse aktsepteerimisele ühiskonnas viimase 30 aasta jooksul, aga samuti seda, missuguste ümberjaotamise võtetega (kui üldse) nõustub Briti avalikkus. Autor toob probleemi tõstatamiseks esile fakti, et 2010. aastal oli 10% ühiskonna ülemisest osast 100 korda rikkam kui kümnendik alumisest osast. 1986.–2006. aasta andmed näitavad, et stabiilselt suur on olnud nende osakaal (32–38%), kes peavad ebavõrdsust möödapääsmatuks moodsas ühiskonnas, palju on ka neid (16–29%), kes peavad põhjuseks ühiskonna ebaõiglust.

Worts, Diana ; Sacker, Amanda ; McDonough, Peggy. Falling short of the promise: poverty vulnerability in the United States and Britain, 1993–2003 // American Journal of Sociology. Vol. 116 (2010), no. 1, p. 232-271.

Autorid analüüsivad, kuidas täideti Ameerika Ühendriikides ja Suurbritannias aastatel 1993–2003 heoluriikide lubadust vähendada vaesuse kestust ja kontsentratsiooni. Vaatluse all on kaks aspekti: (1) vaesuse püsimine ja sellega seotud riskifaktorid; (2) sotsiaalsete siirete efektiivsus. Aluseks USA sissetulekute dünaamika paneeluuring ja Briti leibkondade paneeluuring. Analüüsi tulemusena jõutakse järeldusele, et vaesus on tihti püsiv (eriti USAs) ning Suurbritannias rakendatavad meetmed kaitsevad riskigruppe paremini kui USAs.

MÄNGURLUS

Downs, Carolyn ; Woolrych, Ryan. Gambling and debt: the hidden impacts on family and work life // Community, Work & Family. Vol. 13 (2010), no. 3, p. 311-328.

Autorite väitel on tegemist esimese kvalitatiivuuringuga, mis käsitleb mängurlusega seotud võlgade mõju perekonnale ja tööelule, kusjuures võlgu mõistetakse antud uuringus kahes tähenduses: (1) otsesed võlad, mis tekivad hasartmängude mängimise tagajärjel; (2) kaudsed võlad, mis tekivad siis, kui inimene on kulutanud raha mängimisele ja on sunnitud igapäevaeluks raha laenama.

RAHVUSPOLIITIKA

Clemens, Walter C. Ethnic peace, ethnic conflict: complexity theory on why the Baltic is not the Balkans // *Communist and Post-Communist Studies*. Vol. 43 (2010), no. 3, p. 245-261.

Artiklis tuuakse välja Baltimaade ja Balkanimaade erinevused pärast sotsialismi kokkuvarisemist ja uue võimu teket. Erinevustest toob autor välja kaks: esiteks puudus Eestis, Lätis ja Leedus etniline vägivald, teiseks iseloomustas Baltimaaid demokraatia ja turumajanduse kiire tugevnemine. Artiklis tuuakse andmed Baltimaade ja Balkanimaade demokraatia arengu, meediavabaduse ja inimarengu kohta ning võrdlusandmed Valgevene, Ukraina ja Venemaa kohta. Samuti iseloomustatakse eri riikide läbirääkimisi Euroopa Liiduga ühinemiseks ja võrreldakse erinevaid võimustruktuure.

Golubeva, Maria. Different history, different citizenship? Competing narratives and diverging civil enculturation in majority and minority schools in Estonia and Latvia // *Journal of Baltic Studies*. Vol. 41 (2010), no. 3, p. 315-329.

Artikkel käsitleb mälu probleeme ajaloo õpetamise ja õppimise kaudu, tähelepanu all on keeleõppe (riigikeel ja vene keel) alusel jagatud koolisüsteem Eestis ja Lätis. Artiklis lahatakse laialt levinud seisukohta, et eri koolid loovad erinevaid seisukohti Eesti ja Läti minevikust, rahvustevahelistest suhetest ning kahte riiki kujundanud poliitilistest protsessidest. Selle tulemusena lahkneb koolides ka arusaamine rahvusriiklusest ja kodakondsusest.

Kattago, Siobhan. Memory, pluralism and the agony of politics // *Journal of Baltic Studies*. Vol. 41 (2010), no. 3, p. 383-394.

Artikkel pöördub tagasi pronkssõduri teisaldamise järel teravalt üles kerkinud küsimuse juurde: kuidas tunnustada mineviku erinevaid tõlgendusi ajalugu võltsimata? Balti riikides taandub põhiprobleem küsimusele, kas sõda ja sellele järgnenud sotsialismiperioodi tuleb vaadelda okupatsiooni või vabastamisena. Vaatamata asjaolule, et sõjast on möödunud 60 aastat, kasutatakse minevikku ikka üksteise vastu. Autor hoiatab artiklis mälu sakraliseerimise eest, mis viib tihti kollektiivse süü rõhutamisele. Märgistades eestlasi kui fašiste ja venelasi kui okupante, jäetakse tähelepanu alt välja neid ajalooliselt ühendav joon – kogemus elust totalitaarse režiimiga Nõukogude Liidus.

Tsuda, Takeyuki (Gaku). Ethnic return migration and the nation-state: encouraging the diaspora to return „home” // *Nations and Nationalities*. Vol. 16 (2010), no. 4, p. 616-636.

Artiklis võrreldakse etnilise tagasirände poliitikat Euroopas ja Ida-Aasias, eelkõige Jaapanis. Etnilist tagasirännet käsitletakse kui alternatiivi immigratsioonile. Rahvusriikide puhul nähakse immigratsioonis eelkõige ohtu rahvusriigi püsimisele, mistõttu on käivitatud kampaaniad mujal sündinud ja kasvanud rahvuskaaslaste naasmiseks etnilisele kodumaale. Selles nähakse üht võimalust lahendada kvalifitseerimata tööjõu probleem ilma rahvuslike pingeid tekitamata. Autor väidab Jaapani näitele tuginedes, et etnilise tagasirände poliitikat ootab läbikukkumine.

SOO-UURINGUD

Campbell, Rosie ; Childs, Sarah. „Wags”, „Wives” and „Mothers” ... But about women politicians? // Parliamentary Affairs. Vol. 63 (2010), no. 4, p. 760-777.

Kuigi kõik Suurbritannia peamised poliitilised parteid deklareerisid parlamendivalimiste eel, et nende eesmärk on suurem naiste arv parlamendis, kasvas naiste osakaal võrreldes 2005. aastaga vaid 2,5%. Autorite arvates oli valimiskampaania n-ö naistevaba, kusjuures poliitikute naised pälvisid suuremat tähelepanu kui naispoliitikud. Artiklis tuuakse välja mitme erakonna perepoliitilised seisukohad, samuti analüüsitakse, millise erakonna poolt kavatsesid eri vanuses mehed ja naised hääletada.

Holmsten, Stephanie S. ; Moser, Robert G. ; Slosar, Mary C. Do ethnic parties exclude women? // Comparing Political Studies. Vol. 43 (2010), no. 10, p. 1179-1201.

Artikkel käsitleb naiste esindatust rahvusvähemuste parteides. Autorite arvates tingib probleemi püstitamist näiteks asjaolu, et rahvusvähemuste subkultuurid on olemuselt patriarhaalsemad võrreldes enamuskultuuriga ja kuna parteid esindavad neid grupe, võivad naised olla neis vähem esindatud. Empiiriliste andmete analüüs näitab, et rahvusvähemuste parteid, eriti religioosse suunitlusega, valivad üldiselt vähem naisi, aga seda ainult proportsionaalse valimissüsteemi korral.

Torgler, Benno ; Valev, Neven T. Gender and public attitudes toward corruption and tax evasion // Contemporary Economic Policy. Vol. 28 (2010), no. 4, p. 554-568.

Artikkel käsitleb kahte küsimust: (1) kas hoiakud, mis puudutavad korruptsiooni ja maksudest kõrvalehoidmist sõltuvad soost; (2) kas sooliste tegurite mõju väheneb, kui meestel ja naistel endil avaneb võimalus korruptsiooniks ja maksudest kõrvalehiilimiseks. Andmed pärinevad maailma ja Euroopa väärtusuuringutest ning käsitletakse kaheksat Lääne-Euroopa riiki. Tulemused näitasid, et naised suhtuvad meestest vastumeelsemalt korruptsiooni ja maksudest kõrvalehoidmisesse.

Refereerinud Mai Vöörmann ja Tiina Tammiksalu